

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 sierpnia 2021 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Małgorzata Jarząbek

Protokolant: st. sekr. sąd. Maria Nalewczyńska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 03 sierpnia 2021 r. w Warszawie
sprawy Z. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o rekompensatę

na skutek odwołań Z. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

z dnia 27 października 2015r. znak (...)

z dnia 9 grudnia 2015r. znak (...)

- oddala odwołania.

UZASADNIENIE

Z. P. w dniu 24 listopada 2015 r. złożył odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. z dnia 27 października 2015 r., znak: (...). Odwołujący zaskarżył decyzję w całości i zarzucił jej:

- naruszenie art. 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych poprzez odmowę przyznania emerytury z rekompensatą, pomimo spełnienia wszystkich przesłanek do jej otrzymania;

- naruszenie art. 32 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez zastosowanie przepisów zarządzenia Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego nr 7 z dnia 7 lipca 1987 r., podczas gdy akt ten nie jest źródłem prawa, a określone w nim stanowiska mają jedynie charakter informacyjny, techniczno-porządkujący i pomocniczy, a źródłem prawa jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, które nie wskazuje łącznie obsługi mikroskopów i monitorów ekranowych jako warunku uznania pracy za wykonywaną w warunkach szczególnych;

- błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że nie wykonywał on pracy stale i w pełnym wymiarze czasu przez okres co najmniej 15 lat jako pracownik zatrudniony w szczególnych warunkach.

Mając na uwadze powyższe ubezpieczony wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji w całości poprzez ustalenie, że w okresie od 2 maja 1974 r. do 30 czerwca 1990 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach i w związku z tym wyliczenie wysokości emerytury z uwzględnieniem rekompensaty.

W uzasadnieniu odwołania ubezpieczony wskazał, że z przedstawionego świadectwa pracy wynika jednoznacznie, że w okresie od 2 maja 1974 r. do 30 czerwca 1990 r. stale i w pełnym wymiarze czasu wykonywał pracę przy obsłudze elektronicznych monitorów ekranowych, które zostały wymienione w wykazie A, Dziale XIV, poz. 5 pkt 5 stanowiącego załącznik do zarządzenia Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego nr 7 z dnia 7 lipca 1987 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu przemysłu chemicznego i lekkiego. W jego ocenie, zgodnie z poglądem utrwalonym w orzecznictwie, wykazy resortowe nie są źródłem prawa, lecz mają jedynie charakter pomocniczy dla określenia wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Odwołujący podniósł, że niezależnie od tych okoliczności w nowym świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jego pracodawca przywołał w całości treść zapisu rozporządzenia odnoszącego się do rodzaju wykonywanych prac. Jego zdaniem praca w zespołach projektowo-programowych nie polegała na wprowadzaniu do komputera danych dotyczących określonego zakresu działalności z wykorzystaniem elektronicznych monitorów ekranowych w celu wyliczenia różnych zestawień niezbędnych dla bieżącego zarządzania poszczególnymi komórkami zakładu. Opisując swoje obowiązki podkreślił, że był zobowiązany do obsługi elektronicznych monitorów ekranowych poprzez wprowadzanie instrukcji do komputera w języku programowania, kodujących określoną część algorytmu systemu elektronicznego przetwarzania danych, które służyły do wykonywania pewnych zestawień. W jego ocenie praca ta szczególnie obciążała narząd wzroku, ponieważ wymagała od pracownika precyzyjnego widzenia i skupienia. Odwołujący podniósł również, że będąc zatrudnionym na stanowiskach kierowniczych nie wykonywał żadnych prac administracyjno-biurowych (odwołanie z dnia 24 listopada 2015 r., k. 2-6 a. s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

w odpowiedzi na odwołanie wniósł o oddalenie odwołania. Organ rentowy wskazał, że świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych jest środkiem dowodowym celem potwierdzenia pracy w warunkach szczególnych, jednakże podlega ocenie organów przyznających świadczenie. ZUS podniósł, że nie uwzględniono podanych w świadectwie okresów do stażu pracy odwołującego w warunkach szczególnych wobec niezgodności dokonanych zapisów z odpowiednimi pozycjami prawa resortowego. Dodatkowo organ rentowy podniósł, że począwszy od 1 grudnia 1975 r. ubezpieczony nie mógł stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywać obowiązków wymienionych w wykazie A, dziale XIV, pod poz. 5, ponieważ jako osoba administrująca i zatrudniona na stanowisku kierowniczym nie przebywał przez całą zmianę na stanowisku roboczym (odpowiedź na odwołanie z dnia 15 grudnia 2015 r., k. 8-9 a. s.).

Z. P. złożył również odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. z dnia 9 grudnia 2015 r., znak: (...) zajmując tożsame stanowisko jak w treści odwołania z dnia 24 listopada 2015 r. (odwołanie z dnia 31 grudnia 2015 r., k. 2-7 a. s. VII U 172/16).

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie również powielił swoje argumenty, jak w sprawie głównej (odpowiedź na odwołanie z dnia 14 stycznia 2016 r., k. 8-9 a. s. VII U 172/16).

Na podstawie art. 219 k.p.c. Sąd połączył sprawę VII U 172/16 ze sprawą VII U 1836/15 celem łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia oraz prowadzenia jej pod wspólną sygn. akt VII U 1836/15 (zarządzenie z dnia 7 marca 2016 r., k. 21 a. s. VII U 172/16).

Wyrokiem z dnia 28 czerwca 2016 r. Sąd oddalił odwołanie Z. P. od decyzji organu rentowego z dnia 27 października 2015 r., znak:(...)

i z dnia 9 grudnia 2015 r., znak: (...) w przedmiocie odmowy prawa do wypłaty emerytury pomostowej wraz z rekompensatą. W uzasadnieniu wyroku wskazano, że zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Sąd uznał, że w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy odwołujący uzyskał prawo do emerytury w kwocie zaliczkowej, a zatem jest nieuprawniony do żądania

przyznania prawa do wypłaty emerytury wraz z rekompensatą (wyrok wraz z uzasadnieniem z dnia 28 czerwca 2016 r., k. 52 i 60-63 a. s.).

Na skutek apelacji odwołującego Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 12 kwietnia 2018 r. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu (...)pozostawiając mu rozstrzygnięcie o kosztach postępowania w instancji odwoławczej. W ocenie Sądu II instancji błędnie zastosowano przepisy prawa materialnego, nie rozpoznano istoty sprawy oraz zaniechano przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Sąd Apelacyjny w wytycznych wskazał, że Sąd I instancji powinien dopuścić dowody z zeznań świadków zawnioskowane przez odwołującego oraz przeprowadzić ewentualnie inne dowody a następnie ocenić, czy wskazane prace wykonywane były w zgodzie z przesłankami zawartymi w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (apelacja z dnia 4 sierpnia 2016 r. oraz wyrok wraz z uzasadnieniem, k. 73-74, 97 i 101-110 a. s.).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Z. P. zatrudniony był w Zakładach (...) S.A. z siedzibą w G. w okresie od 2 maja 1974 r. do 30 czerwca 1990 r. na stanowiskach: starszego programisty w okresie od 2 maja 1974 r. do 30 listopada 1975 r., od 1 grudnia 1975 r. do 31 stycznia 1986 r. kierownika działu programowania E., od 1 lutego 1986 r. do 30 kwietnia 1990 r. kierownika (...) oraz od 1 maja 1990 r. do 30 czerwca 1990 r. na stanowisku zastępcy kierownika ośrodka przetwarzania danych.

W świadectwach wykonywania prac w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze wskazano, że ubezpieczony w tych okresach w pełnym wymiarze czasu wykonywał prace szczególnie obciążające narząd wzroku i wymagające precyzyjnego widzenia w kartografii, montażu mikroelementów i przy obsłudze elektronicznych monitorów ekranowych wymienione w wykazie A, Dziale XIV, poz. 5 pkt 5 stanowiącym załącznik do zarządzenia Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego nr 7 z dnia 7 lipca 1987 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu przemysłu chemicznego i lekkiego (świadectwa pracy z dnia 29 czerwca 1990 r. i z dnia 3 lipca 2003 r., akta osobowe - k. 27 a. s., świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze z dnia 5 listopada 2015 r., k. 7 a. s. i akta osobowe – k. 27 a. s.).

W Zakładach (...) funkcjonował odrębnie D. (...) i D. Programowania. Pracownik D. (...) przygotowywał dane dotyczące systemu, który następnie był opracowywany przez D. Programowania. Początkowo ubezpieczony, jako starszy programista w D. Programowania, zajmował się wyłącznie elektronicznym programowaniem maszyn cyfrowych. Czynności wykonywane przez niego polegały na wprowadzeniu do komputera instrukcji w języku programowania. Swoje obowiązki wykonywał na klawiaturze komputerowej, zaś dane wprowadzał przy użyciu monitora kineskopowego. W początkowej fazie projektu odwołujący zajmował się kodowaniem kilku tysięcy znaków. Następnie po wykonaniu tej czynności testował części każdego z programów, a w dalszej kolejności sprawdzał poprawność działania całego programu. Wykonywana praca obciążała narząd wzroku, ponieważ nie można było popełnić błędu nawet w jednej cyfrze. Odwołujący realizował swoje obowiązki w tym samym pomieszczeniu oraz na identycznych urządzeniach, co pozostali pracownicy. Pracował w jednym pomieszczeniu z K. G. i D. W.. Wymienione osoby zajmowały stanowiska począwszy od młodszego programisty, programisty, samodzielnego programisty, skończywszy na stanowisku specjalisty programisty. W dniu 1 grudnia 1975 r. przełożonym K. G. i D. W. został Z. P. jako kierownik D. Programowania. Na stanowisku kierowniczym ubezpieczony wykonywał również te same czynności, co podległy mu zespół, z tą różnicą, że zajmował się programowaniem obszerniejszych i bardziej skomplikowanych projektów wymagających od niego poświęcenia większej ilości czasu. Dodatkowo ubezpieczony z racji pełnienia kierowniczej funkcji rozdzielał obowiązki pomiędzy swoich pracowników, jak również oferował swoją pomoc w zakresie opracowywania programów oraz wprowadzania danych do systemu. W okresie pracy ubezpieczonego na stanowisku kierowniczym doszło do połączenia D. (...) z D. Programowania. Z. P. objął kierownictwo nad nowo powstałą jednostką organizacyjną. W końcowym etapie zatrudnienia odwołujący pełnił funkcję zastępcy kierownika. Podczas realizowania stosunku pracy na stanowiskach kierowniczych odwołujący nie wykonywał prac administracyjno-biurowych. Wszystkie sprawy w tym zakresie były realizowane przez sekretariat STILON. Jako zastępca kierownika ubezpieczony także wykonywał zadania związane z programowaniem maszyn cyfrowych. W

całym okresie ubezpieczony pracował w ramach pełnego wymiaru czasu pracy (świadcstwo pracy z dnia 31 sierpnia 1991 r. i świadcstwo wykonywania prac w warunkach szczególnych dotyczące D. W., k. 175 a. s., świadcstwo pracy z dnia 26 października 2017 r. dotyczące K. C., k. 181 a. s., zeznania świadków K. G. i D. W., k. 178-179 a. s. oraz zeznania odwołującego, k. 234-236 a. s.).

Z. P. w dniu 22 lipca 2015 r. złożył wniosek do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. o emeryturę. Wskutek powyższego organ rentowy przyznał odwołującemu świadczenie od dnia 1 lipca 2015 r. na mocy decyzji z dnia 18 sierpnia 2015 r., znak: (...). Jednocześnie zaskarżoną decyzją z dnia 27 października 2015 r., znak: (...) ZUS odmówił ubezpieczonemu prawa do wypłaty emerytury wraz z rekompensatą. W jego ocenie Z. P. nie udokumentował co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Organ rentowy nie uwzględnił do stażu pracy

w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia ubezpieczonego w Zakładach (...) od 2 maja 1974 r. do 30 czerwca 1990 r. (wniosek z dnia 22 lipca 2015 r. oraz decyzje z dnia 18 sierpnia 2015 r. i 27 października 2015 r., k. 1, 57 i 68 a. e.).

Na podstawie dodatkowo przedłożonych przez odwołującego dokumentów Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. wydał kolejną zaskarżoną decyzję z dnia 9 grudnia 2015 r., znak: (...) Organ rentowy ponownie odmówił ubezpieczonemu prawa do wypłaty emerytury wraz z rekompensatą (decyzja z dnia 9 grudnia 2015 r., k. 92 a. e.).

Sąd dopuścił dowód z opinii biegłego sądowego specjalisty ds. BHP A. P. celem ustalenia, czy praca odwołującego w Zakładach (...) S.A. w okresie od 2 maja 1974 r. do 30 czerwca 1990 r. wykonywana była w warunkach szczególnych uregulowanych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz w innych rozporządzenia Rady Ministrów dotyczących I kategorii zatrudnienia i w zarządzeniach właściwych ministrów (postanowienie z dnia 5 maja 2020 r., k. 237 a. s.).

Prace szczególnie obciążające narząd wzroku i wymagające precyzyjnego widzenia – w kartografii, montażu mikroelementów wymagającego posługiwanie się przyrządami optycznymi oraz przy obsłudze elektronicznych monitorów ekranowych zostały wprowadzone przez ustawodawcę w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1981 r. w Dziale XIII pod tytułem Prace różne pod pozycją 5. Zatem w okresie od 2 maja 1974 r. do 31 grudnia 1981 r. ubezpieczony nie wykonywał prac w I kategorii zatrudnienia. W pozostałym okresie czasu ubezpieczony, oprócz wykonywania pracy związanej z programowaniem, realizował czynności kierownicze wobec podległych mu pracowników, do których należało m.in. ściśle nadzorowanie i ich kontrolowanie, rozkładanie pomiędzy nich zadań do wykonania, ustanawianie i wymuszanie przestrzegania przez nich procedur roboczych, zapewnienie im poczucia użyteczności czy informowanie o swoich planach i wysłuchiwanie zastrzeżeń. W związku z tym w pozostałym okresie ubezpieczony również nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych uregulowanych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz w innych rozporządzeniach Rady Ministrów dotyczących I kategorii zatrudnienia i zarządzeniach właściwych ministrów (opinia biegłego sądowego A. P., k. 244-253 a. s.).

Z uwagi na zastrzeżenia złożone przez odwołującego w kierunku wniosków zawartych w w/w opinii Sąd dopuścił dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy innego niż A. P. na tożsame okoliczności, jak w postanowieniu z dnia 5 maja 2020 r. (pismo procesowe z dnia 30 lipca 2020 r., k. 264-265 a. s. i postanowienie z dnia 14 grudnia 2020 r., k. 277 a. s.).

Praca przy obsłudze elektronicznych monitorów ekranowych może być uznana jako wykonywana w warunkach szczególnych, jeżeli wymaga szczególnego obciążenia wzroku i precyzyjnego widzenia. Wykaz A, Działu V pod pozycją 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub

w szczególnym charakterze nie wskazuje, aby bezpośrednia obsługa elektronicznych monitorów ekranowych była wystarczająca do zakwalifikowania jej jako pracy wykonywanej w warunkach szczególnych lub o szczególnym

charakterze. Obciążenie wzroku oraz wymóg precyzyjnego widzenia powinno wystąpić kumulatywnie, aby daną pracę zaliczyć do warunków szczególnych. Odwołujący wykonywał prace mające charakter koncepcyjny obejmujący czynności projektowe, czynności testowania

i kontroli całości przed dopuszczeniem do stosowania. Ubezpieczony w ramach swoich obowiązków pracowniczych sprawdzał i weryfikował ewentualne błędy powstałe

w trakcie projektowania i programowania, co oznacza, że nie podejmował natychmiastowych decyzji w procesie pracy nad wprowadzeniem odpowiedniego oprogramowania. W konsekwencji zakres realizowanych czynności nie wymagał precyzyjnego widzenia, a nadto nie obciążał szczególnie wzroku odwołującego.

W związku z tym ubezpieczony nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych określonej w w/w wykazie A do rozporządzenia (opinia biegłego sądowego Z. C., k. 281-289 a. s.).

Ze względu na kolejne zastrzeżenia strony odwołującej względem opinii sporządzonej przez drugiego biegłego sądowego, Sąd dopuścił dowód z opinii uzupełniającej biegłego sądowego Z. C. (pismo procesowe z dnia 8 lutego 2021 r., k. 299 a. s. i postanowienie z dnia 6 maja 2021 r., k. 312 a. s.).

Definiując prace wymagające precyzyjnego widzenia oraz szczególnie obciążające narząd wzroku należy uwzględnić, że wymagana jest przy ich wykonywaniu nieustanna obserwacja i wiąże się z wysoką odpowiedzialnością pracowniczą.

Do prac w warunkach szczególnych nie uwzględnia się czynności wymagających zwykłego widzenia

i niepowodujących poniesienia przez pracownika dużej odpowiedzialności za ewentualne popełnienie błędu.

Podejmowanie natychmiastowych i istotnych decyzji ma bezpośredni związek z koniecznością precyzyjnego widzenia i szczególnego obciążenia wzroku, ponieważ ewentualne popełnione błędy mogą wiązać się z poważnymi konsekwencjami dla pracownika. Ustalenie czy odwołujący pracował w warunkach szczególnych odnosiło się do zakresu wykonywanych przez niego czynności. Rodzaj monitora, na którym ubezpieczony pracował, nie jest istotny w kontekście uwzględnienia wykonywanych przez niego obowiązków do warunków szczególnych. W jego pracy istniała możliwość poprawy popełnionych błędów, które nie powodowały żadnych negatywnych konsekwencji. Oświetlenie miejsca pracy nie zalicza się do warunków szczególnych (opinia uzupełniająca biegłego sądowego Z. C., k. 334-339 a. s.).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w aktach sprawy, w tym w aktach rentowych i aktach osobowych Z. P., zeznań świadków K. G. i D. W. oraz przesłuchania odwołującego, a także opinii biegłych sądowych z zakresu BHP A. P. i Z. C..

Sąd uznał, że treść wynikająca z zebranej dokumentacji odpowiada faktom ustalonym w rozpatrywanej sprawie, za wyjątkiem świadectwa wykonywania pracy

w warunkach szczególnych przez odwołującego. Sąd zważył, że świadectwa wystawione przez pracodawcę nie stanowią dokumentów urzędowych w rozumieniu art. 244 § 1 i 2 k.p.c., gdyż nie jest on organem państwowym ani organem wykonującym zadania z zakresu administracji państwowej. Tylko dokumenty wystawione przez te organy stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Natomiast świadectwa pracy traktuje się w postępowaniu sądowym, jako dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c., który stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła stosowane oświadczenie w jego treści. Dokument taki podlega kontroli zarówno, co do prawdziwości wskazanych w nim faktów, jak i co do prawidłowości wskazanej podstawy prawnej. Ponadto Sąd nie ustalał stanu faktycznego w oparciu o artykuł powołany

w opinii zarówno przez biegłego sądowego Z. C., jak i przedstawiony przez stronę odwołującą z tych samych względów co opisane powyżej. Zaoferowane dowody są dokumentami prywatnymi i jako takie nie mogą zaświadczyć czy faktycznie ubezpieczony wykonywał pracę w warunkach szczególnych w spornym okresie czasu. Pozostałe dowody w zakresie, w jakim Sąd oparł na nich swoje ustalenia są wiarygodne i nie budziły wątpliwości stron postępowania. Sąd za bezsporny uznał materiał dowodowy związany ze świadczeniem pracy przez ubezpieczonego w spornym okresie czasu oraz wymiar udowodnionego ogólnego staż pracy.

Sąd dał wiarę zeznaniom przesłuchanych świadków i odwołującego w zakresie, w jakim przedstawiono je w toku ustalania stanu faktycznego, gdyż były zbieżne ze sobą

i korelowały z pozostałym materiałem dowodowym. Jednocześnie zaoferowane zeznania zarówno świadków, jak i Z. P. były niepełne i nie odnosiły się do wszystkich czynności, które wykonywał na stanowisku kierowniczym. Świadkowie twierdzili, że odwołujący rozdzielał pracę i ewentualnie pomagał swoim pracownikom w sytuacji, gdy nie potrafili wykonać konkretnego zadania. Przy tym utrzymywali, że odwołujący wykonywał pracę związaną z obsługą elektronicznych monitorów ekranowych w pełnym wymiarze czasu. W ustaleniach stanu faktycznego co prawda wskazano, że odwołujący realizował stosunek pracy w ramach całego etatu, jednak sformułowanie odnosiło się do wszystkich czynności, które wykonywał na swoim stanowisku pracy. Niewątpliwie będąc zatrudnionym na stanowisku kierowniczym ubezpieczony nie wykonywał przez pełne osiem godzin pracy wyłącznie czynności przy monitorze ekranowym, gdyż był zobowiązany chociażby do sprawowania nadzoru nad podległymi mu pracownikami, dokonywania ocen ich pracy, przeprowadzania rozmów dyscyplinujących, czy również do wskazywanego rozdzielania obowiązków. Jednocześnie odwołujący musiał poświęcić odpowiedni czas, aby ocenić trudność danego projektu, bowiem bardziej skomplikowane zadania pozostawiał sobie do wykonania. Sąd nie ustalił stanu faktycznego na podstawie zeznań świadka K. C. wskazując, że były one nieprzydatne dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie. Należy bowiem stwierdzić, że świadek nigdy nie pracowała wspólnie z odwołującym i nie posiadała wiedzy jaki był jego zakres obowiązków.

Sąd uznał w szczególności za wiarygodne opinie sporządzone przez w/w biegłych sądowych. Wnioski wyprowadzone przez biegłych, mając na uwadze obowiązujący stan prawny, są logiczne i korelują wzajemnie z pozostałym zebrany materiał dowodowy

w postaci dokumentacji zalegającej w aktach rentowych i osobowych. Opinie zostały sporządzone w sposób fachowy i wyczerpujący, a ich treść odnosiła się do wszystkich spornych okoliczności zaistniałych w niniejszej sprawie. W związku z tym Sąd pominął wniosek dowodowy odwołującego o dopuszczenie dowodu z kolejnej – trzeciej – opinii biegłego sądowego z zakresu BHP, ponieważ jego uzasadnienie było niewystarczające

w kontekście kontynuowania postępowania. Pełnomocnik odwołującego złożył zastrzeżenia do opinii biegłego sądowego Z. C. w treści protokołu rozprawy z dnia 3 sierpnia 2021 r., które jednak nie zasługiwały na uwzględnienie. Jak zostało podkreślone powyżej, artykuły są dokumentami prywatnymi, a wobec dwóch niezależnych opinii biegłych sądowych, same w sobie nie mogą stanowić podstaw do ich pominięcia. Pełnomocnik ubezpieczonego powołując się na treść artykułu wskazywał, że każde wpatrywanie się w monitor jest szkodliwe. Z samego faktu wykonywania pracy w trudnych warunkach nie wynika jeszcze, że za taką można uznać pracę w warunkach szczególnych. Praca w warunkach szkodliwych to nie to samo, co w szczególnych. Konieczne jest bowiem, aby była równocześnie pracą o znacznej uciążliwości

z załącznika A. Oznacza to, że pracą o znacznej szkodliwości dla zdrowia i o znacznym stopniu uciążliwości jest wykonywanie - jako podstawowych - prac wymienionych

w wykazie A, a nie zaś innych prac, choćby w tych samych szkodliwych warunkach (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2014 r., sygn. akt I UK 388/13). W innym przypadku doszłoby do absurdalnej sytuacji, w której każda osoba pełniąca obowiązki przy monitorze ekranowym pracująca w biurowości mogłaby wnosić o przyznanie prawa do wcześniejszej emerytury z warunków szczególnych. Biegły wskazywał, że zakres wykonywanych prac nie wymagał od odwołującego precyzyjnego widzenia, a co za tym idzie jego wzrok nie był obciążony. W związku z tym nie można zgodzić się z zarzutem, jakoby biegły bagatelizował wpływ pracy na zdrowie ubezpieczonego. Pełnomocnik wskazywał, że biegły nie może pomijać przy sporządzeniu wniosków opinii rodzaju monitorów, na których pracował odwołujący. Podniósł, że we wszystkich orzeczeniach Sądu Najwyższego wskazuje się na ten aspekt, jednakże jednocześnie nie powołał żadnej sygnatury akt sprawy.

W ocenie Sądu tak zgromadzony materiał dowodowy był wystarczający do wydania rozstrzygnięcia w rozpatrywanej sprawie.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie Z. P. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. z dnia 27 października 2015 r., znak: (...) oraz z dnia 9 grudnia 2015 r., znak: (...)nie zasługuje

na uwzględnienie.

Spór pomiędzy stronami dotyczył ustalenia, czy odwołujący udokumentował 15-letni okres pracy w warunkach szczególnych konieczny dla uzyskania przez niego prawa do wypłaty rekompensaty z tytułu zatrudnienia w warunkach szczególnych. Pozostałe kwestie związane z nabyciem prawa do tego świadczenia nie były przedmiotem konfliktu pomiędzy stronami procesu.

Zgodnie z art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2015 r., poz. 965 z późn. zm.) zwanej dalej „ustawą pomostową”, rekompensata to odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej.

Na podstawie art. 21 ust. 1 ustawy pomostowej, rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli posiada okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 748 z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą emerytalną”, wynoszący co najmniej 15 lat.

W myśl art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia, przy czym wiek emerytalny powyższej kategorii pracowników, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których pracownikom tym przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych.

Wykaz prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, o których mowa w powołanym art. 184 ustawy emerytalnej, nie podlega wykładni rozszerzającej. Prace te ściśle zostały określone w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., Nr 8, poz. 43) zwanego dalej „rozporządzeniem”. Jednakże nabycie uprawnień z tytułu wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze podlega dalszym ograniczeniom. Aby daną pracę uznać za wykonywaną w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, pracownik ma obowiązek wykonywać ją stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, na danym stanowisku pracy w świetle § 2 ust. 1 rozporządzenia.

Gramatyczna wykładnia ustawowej definicji rekompensaty jednoznacznie wskazuje, że świadczenie to dotyczy ubezpieczonych, którzy nie mogą nabyć prawa do emerytury pomostowej oraz równocześnie utracili możliwość nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Innymi słowy do katalogu osób zalicza się te, które nie spełniły łącznie wyżej określonych warunków przewidzianych w art. 32, art. 46 lub art. 184 ustawy emerytalnej. Potwierdzeniem tej tezy jest wykładnia art. 2 pkt 5 ustawy pomostowej dokonywana z uwzględnieniem reguł funkcjonalnych (celowościowych). Celem tego przepisu jest bowiem przyznanie odszkodowania za rzeczywistą utratę określonych uprawnień. Musi on dotyczyć tylko tych ubezpieczonych, którzy ze względu na niespełnienie choćby jednego ustawowego warunku (wieku, ogólnego stażu emerytalnego), nie mogli skorzystać z dotychczasowych regulacji i nabyć prawa do emerytury w wieku niższym niż powszechny wiek emerytalny, a także nie mogą skorzystać z regulacji nowych, przewidzianych ustawą pomostowych. Nie dotyczy on natomiast ubezpieczonych, którzy po spełnieniu wszystkich ustawowych warunków wcześniejszego przejścia na emeryturę nie zrealizowali tego uprawnienia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2018 r., sygn. akt III UK 88/17).

Celem rekompensaty, podobnie jak i emerytury pomostowej, jest łagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych przy pracach w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W przypadku rekompensaty realizacja tego celu polega jednak nie

na stworzeniu możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej, lecz na odpowiednim zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego. Przesłanką konieczną do przyznania prawa do rekompensaty jest wykonywanie pracy w warunkach szczególnych przez 15 lat w pełnym wymiarze czasu pracy (wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 12 września 2017 r., sygn. akt III AUa 956/16).

Organ rentowy w treści zaskarżonej decyzji stwierdził, że odwołujący nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych w okresie od 2 maja 1974 r. do 30 czerwca 1990 r. w Zakładach (...) S.A. z siedzibą w G.. W tym zakresie ZUS oparł się na treści świadectwa wykonywania prac w warunkach szczególnych wystawionego przez pracodawcę ubezpieczonego. W dokumencie tym w jego ocenie płatnik składek nie wskazał stanowiska ściśle według wykazu, działu, pozycji i punktu załącznika do zarządzenia resortowego właściwego ministra, któremu podlegał zakład pracy. Ubezpieczony zaś stanął na stanowisku, że stale i w pełnym wymiarze czasu wykonywał pracę przy obsłudze elektronicznych monitorów ekranowych, które zostały wymienione w wykazie A, Dziale XIV, poz. 5 pkt 5 stanowiącego załącznik do zarządzenia Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego nr 7 z dnia 7 lipca 1987 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub

w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu przemysłu chemicznego

i lekkiego. W wykazie tym pod zawartą pozycją rozporządzenie wymienia prace szczególnie obciążające narząd wzroku i wymagające precyzyjnego widzenia -

w kartografii, montażu mikroelementów wymagającego posługiwania się przyrządami optycznymi oraz przy obsłudze elektronicznych monitorów ekranowych. W ocenie Sądu przeprowadzone postępowanie dowodowe nie daje podstaw do uwzględnienia w/w spornego okresu do stażu pracy w warunkach szczególnych.

Sąd uznał za fundamentalne w rozpatrywanej sprawie opinie, które zostały sporządzone przez biegłych sądowych z zakresu BHP. Choć biegli z innych przyczyn uznali, że ubezpieczony nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych będąc zatrudnionym w Zakładach (...) S.A. z siedzibą

w G., to w obu przypadkach ich stanowisku zasługiwało na uwzględnienie. Odwołujący przez cały okres zatrudnienia zajmował się elektronicznym programowaniem maszyn cyfrowych. Brak jest jednak pozytywnej regulacji normatywnej, która ex definitione pozwalałaby przyjąć, że każda praca w pełnym wymiarze czasu na stanowisku wyposażonym w monitor ekranowy jest pracą

w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej. Takiej kwalifikacji prawnej podlega jedynie praca przy obsłudze elektronicznych monitorów ekranowych, jeżeli oddziałuje na wzrok pracownika i wymaga precyzyjnego widzenia, bo z tej przyczyny została ujęta w wykazie prac szczególnie szkodliwych na podstawie dotychczasowych przepisów. Chodzi wszak o pracę o znacznej szkodliwości

i uciążliwości, co powinno pozostawać w związku z określoną czynnością polegającą na obsłudze, a nie tylko na posługiwaniu się w pracy elektronicznym monitorem ekranowym. Przy powszechnym posługiwaniu się komputerami w pracy na wielu różnych stanowiskach, odmienna interpretacja tego przepisu prowadziłaby do zatarcia różnic między pracą w szczególnych warunkach i pracą, w której pracownik posługuje się komputerem (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 4 czerwca 2019 r., sygn. akt III UK 150/18 oraz z dnia 11 stycznia 2018 r., sygn. akt II UK 79/17).

Jak zauważył Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 28 listopada 2018 r., (sygn. akt II UK 367/17), w okresie, w którym tworzony był wykaz A, wskazana poz. 5 działu XIV odnosiła się do monitorów starej generacji – kineskopowych, o niskiej rozdzielczości i to determinowało założenie prawodawcy, że praca z wykorzystaniem takich urządzeń wymagała precyzyjnego widzenia, co szczególnie obciążało wzrok. Postęp technologiczny w tej dziedzinie stopniowo powodował, że to założenie traciło na aktualności i w tej sytuacji konieczna stawała się ocena wykonywanej pracy przez pryzmat ponadstandardowego obciążenia wzroku. W związku z tym trafne jest spostrzeżenie, że poz. 5 działu XIV wykazu A nie ma na uwadze samego posługiwania się komputerem w pracy, lecz pracę szczególnie obciążającą narząd wzroku

i wymagającą precyzyjnego widzenia przy obsłudze elektronicznych monitorów ekranowych.

W ocenie Sądu, zgodnie z obszernym materiale dowodowym, w tym opiniami biegłych sądowych z zakresu BHP i niezależnie od użytych w dokumentacji osobowej nazw stanowiska pracy, ubezpieczony nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych. Analiza przywołanych przepisów prowadzi zatem do wniosku, że chodzi w nich o pracownika użytkującego w czasie pracy monitor ekranowy, a zasadnicze znaczenie przy kwalifikowaniu tej pracy jako wykonywanej w szczególnych warunkach ma to, czy była ona wykonywana przy obciążeniu narządu wzroku i czy wymagała precyzyjnego widzenia. Obie te cechy powinny wystąpić kumulatywnie. Nie można też pominąć, że kwalifikacja wystąpienia wskazanych czynników ma wymiar ocenny. Upewnia w tym przekonaniu posłużenie się terminem „szczególnie”. Oznacza to, że prawodawca wartościuje prace obciążające wzrok i wymagające precyzyjnego widzenia. W celu uzyskania emerytury w obniżonym wieku konieczne jest wystąpienie tych właściwości w stopniu kwalifikowanym. W zindywidualizowanym stanie faktycznym zachodzi konieczność przesądzenia, czy wykonywana praca szczególnie obciążała wzrok

i wymagała dokładnego widzenia, czy też cechy te wystąpiły, jednak nie w natężeniu „szczególnym”. Właściwość ta nawiązuje do pojęcia pracy o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia, o której mowa

w art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2010 r., sygn. akt II UK 236/09). Nie bez znaczenia jest również zakwalifikowanie tego rodzaju szkodliwej pracy, jako wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Eliminuje to przypadki jedynie korzystania w trakcie realizacji obowiązków pracowniczych z elektronicznych monitorów ekranowych.

Wskazane obostrzenia wynikające z powołanych poglądów orzecznictwa nie występowały w pracy wykonywanej przez ubezpieczonego. Jak zostało wskazane, szczególne obciążenie wzroku i wymóg dokładnego widzenia musi w danym przypadku istnieć łącznie w sposób kumulatywny. Biegły sądowy Z. C. nie uznał bowiem, aby w taki sposób oddziaływała wykonywana praca na stan zdrowia odwołującego. Realizowany przez ubezpieczonego zakres obowiązków w postaci wprowadzania znaków do komputera nie stanowiło pracy wymienionej

w rozporządzeniu. Komputer, zarówno w okresie wykonywania przez skarżącego pracy jak i czasach dzisiejszych, stanowi zwykle narzędzie pracy. Praca biurowa wiążąca się

z obsługą elektronicznego monitora ekranowego niewątpliwie obciąża wzrok, ale nie

w sposób szczególny i nie wymaga od pracownika precyzyjnego widzenia. Przykładowo praca w wieży kontroli lotów, czy monitoringu obiektów i ulic wymaga nieustannej obserwacji i precyzyjnego widzenia, gdyż obraz na monitorze nie jest wytwarzany przez osobę, która monitor ten obsługuje. Tymczasem praca biurowa polega na tworzeniu obrazu przez osobę obsługującą monitor i tylko od niej a nie od czynników zewnętrznych, na które nie ma wpływu, zależne są zmiany obrazu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2013 r., sygn. akt II UK 236/12). Dlatego precyzyjne widzenie w trakcie świadczonej pracy przez odwołującego nie było konieczne.

Abstrahując jednak od dokonanych rozważań w tym zakresie, Sąd zważył, że nawet w przypadku hipotetycznego przyznania racji odwołującego, iż rzeczywiście jego praca była wykonywana w reżimie warunków szczególnych, to i tak złożone odwołanie nie zasługiwałoby na uwzględnienie. Zgromadzony materiał dowodowy w postaci świadectwa pracy wskazuje, że ubezpieczony był zatrudniony na stanowiskach starszego programisty w okresie od 2 maja 1974 r. do 30 listopada 1975 r., kierownika działu programowania E. od 1 grudnia 1975 r. do 31 stycznia 1986 r., kierownika (...) od 1 lutego 1986 r. do 30 kwietnia 1990 r. oraz zastępcy kierownika ośrodka przetwarzania danych od 1 maja 1990 r. do 30 czerwca 1990 r. Ponadto z zeznań świadków i strony odwołującej wynika również, że ubezpieczony faktycznie począwszy od 1 grudnia 1975 r. sprawował funkcje kierownicze nad zespołem podległych mu pracowników. To zaś oznacza, że nie mógł w pełnym wymiarze czasu pracy wyłącznie zajmować się elektronicznym programowaniem maszyn cyfrowych. Z twierdzeń osób przesłuchiwanych w sprawie wynika, że pracownicy zatrudnieni w sekretariacie pracodawcy wykonywali wszystkie czynności administracyjno-biurowe. Tym niemniej do zakresu obowiązków Z. P. wchodziły również i inne obowiązki niezwiązane bezpośrednio z elektronicznym programowaniem maszyn cyfrowych. Ubezpieczonemu zostało powierzone stanowisko kierownicze. W związku z tym był zobowiązany do sprawowania

nadzoru nad pracownikami, rozdzielania pracy czy przeprowadzania rozmów dyscyplinujących i ocennych oraz do przygotowania planu pracy dla całego zespołu.

Sąd zważył, że dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy i jej wykonywanie w warunkach określonych w § 2 ust. 1 rozporządzenia, a więc stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez osiem godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy). Przy ustalaniu okresów pracy w szczególnych warunkach, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, nie jest dopuszczalne zaliczanie innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika w stopniu powodującym wcześniejszą utratę zdolności do zatrudnienia i nie zostały wymienione w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2014 r., sygn. akt II UK 395/13). Mając na uwadze przytoczone poglądy orzecznictwa Sąd doszedł do przekonania, że zaliczenie danej pracy do warunków szczególnych jest możliwe przy dokonaniu ustalenia, iż dana osoba nie realizowała innych obowiązków w ramach ustalonego pełnego wymiaru czasu pracy. Ze stanu faktycznego ustalonego w rozpatrywanej sprawie wynika, że odwołujący wykonywał pewne czynności, które z pewnością nie były zaliczane bezpośrednio do pracy w warunkach szczególnych. Nawet hipotetycznie zakładając, że ubezpieczony co do zasady wykonywał pracę w warunkach szczególnych, to zgromadzony materiał dowodowy nie daje podstaw do uznania, ażeby realizował w ten sposób stosunek pracy w pełnym wymiarze czasu. Z powyższych względów Sąd orzekł na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., jak w sentencji wyroku.

Zarządzenie: odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć (...)